

לקוטי תורה • פרשת נצבים • מאמר 6

כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח כן...

כי הארץ תוציא צמחה

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/nitzavim/6

1 כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה כו'. (ועיין בזהר תרומה קס"ו ב').

"כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח, כן ה' הוי' יצמיח צדקה ותהילה" וכו'. (וראה בזוהר, תרומה, 166b).
הנה כל הנביאים לא נתנבאו על מתן שכרן של מצות רק לענין אכילת פירותיהן בעוה"ז בשכר גשמי לימות המשיח

הנה, כל הנביאים התנבאו על מתן שכרן של המצוות רק בנוגע לאכילת פירותיהן בעולם הזה, כשכר גשמי, לימות המשיח;

אבל לענין השכר הרוחני שיש בכל מצוה ומצוה מצד עצמה כי שכר מצוה מצוה ע"ז נא' [נאמר] עין לא ראתה כו' ועמ"ש מזה ע"פ מנורת זהב.

אבל בנוגע לשכר הרוחני שיש בכל מצוה ומצוה מצד עצמה, שהרי "שכר מצוה — מצווה", על כך נאמר: "עין לא ראתה" וכו'. וראה מה שנכתב על הפסוק "מנורת זהב".

2 ולא דברו הנביאים בזה כלל. וזה יתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] בתחיית המתים אך אעפ"כ [אף על פי כן] ישנו בהעלם בכל

הנביאים לא דיברו על כך כלל. הדבר יתגלה לעתיד לבוא, בתחיית המתים. ואף על פי כן, הוא קיים בהסתר בכל

נפש מישראל בבחי' עבודה גם עתה בעשותו המצוה ובראש השנה ויוהכ"פ [ויום הכפורים] נתגלה מן ההעלם ועל זה נאמר כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה כו'.

נשמה יהודית, בבחינת עבודה, גם עכשיו, כאשר אדם מקיים מצווה; ובראש השנה וביום הכיפורים הוא מתגלה מתוך ההסתר. ועל כך נאמר: "כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהילה" וגו'.

3 ולהבין ביאור ענין זה הנה בעשרת ימי תשובה אומרים המלך הקדוש כו'. ולכאורה אין לזה טעם דבשלמא בראש השנה המלך יושב על כסא דין וכסא רחמים אומרים המלך הקדוש.

כדי להבין את ביאור העניין, בעשרת ימי תשובה אומרים "המלך הקדוש" וכו'. לכאורה, אין לכך טעם. אמנם בראש השנה, [כאשר] המלך יושב על כסא דין ועל כסא רחמים, מובן שאומרים "המלך הקדוש";

אבל בעשרת ימי תשובה שאחרי ר"ה [ראש השנה] מאיזה טעם אומרים המלך הקדוש המלך המשפט.

אבל בעשרת ימי תשובה שלאחר ראש השנה, מדוע אומרים "המלך הקדוש" ו"המלך המשפט"?

וגם מהו ענין המלך אצל הקדוש כי קדושה ענין בפ"ע [בפני עצמו] ומלוכה ענין בפ"ע [בפני עצמו]. ויובן כל זה בהקדים תחלה ענין ירידת הנשמות בעוה"ז שהיא ירידה לצורך עלייה והיינו ע"י מעשה המצות אשר קדשנו במצותיו כו'.

וגם: מה עניינו של "מלך" אצל "קדוש"? הרי הקדושה היא עניין לעצמו, והמלוכה היא עניין לעצמו. כל זה יובן לאחר שנקדים תחילה את ענין ירידת הנשמות לעולם הזה, שהיא ירידה לצורך עלייה; והעלייה היא באמצעות קיום המצוות, "אשר קידשנו במצוותיו" וכו'.

כי הנה ידוע כי ישראל עלו במחשבה. פ"י כי המלאכים נמשכו מבחי" דבור העליון כמו שכתוב וברוח פיו כל צבאם

שהרי ידוע שישראל עלו במחשבה [של ה']. כלומר, המלאכים נמשכו מבחינת הדיבור העליון, ככתוב: "וברוח פיו כל צבאם";

אבל הנשמות נמשכו מבחינה עליונה יותר דהיינו מבחי" מחשבה עילאה וההפרש ביניהם הוא כמו עד"מ למטה

אבל הנשמות נמשכו ממדרגה עליונה יותר, כלומר מבחינת המחשבה העילאה. ההבדל ביניהם הוא, בדרך משל, כמו שאנו רואים למטה:

הנה הדיבור נמשך מהבל הלב שנמשך ונעשה קול ודיבור על ידי הקנה וההבל והקול נמשך מהגוף החומרי (ועיין באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה ויעש דוד שם)

הדיבור נמשך מהבל הלב, היוצא ונעשה קול ודיבור באמצעות הקנה; וההבל והקול נמשכים מן הגוף הגשמי (ועיין באגרת הקודש, הקטע המתחיל "ויעש דוד שם");

וגם יוצא ונתפשט באויר העולם ונעשה בחי' נפרד מעצמיות האדם. משא"כ המחשבה שמתאחדת עם השכל הנה היא התפשטות השכל ולא התפשטות גופני.

הדיבור גם יוצא ומתפשט באויר העולם, ונעשה לדבר נפרד מעצמותו של האדם. לא כך המחשבה, המאוחדת עם השכל: היא התפשטות של השכל ולא התפשטות גופנית.

וגם איננה נעשית בחי' נפרד מעצמיות האדם כי אדרבה היא מיוחדת בעצמותו כי הדבור הוא היוצא ונמשך לזולתו ולא המחשבה.

המחשבה גם אינה נעשית לדבר נפרד מעצמותו של האדם; אדרבה, היא מיוחדת בעצמותו. הדיבור הוא שיוצא ונמשך אל הזולת, ולא המחשבה.

וכדוגמא זאת יובן למעלה מעלת הנשמות על המלאכים ושאר כל הנבראים שכולם נבראו על ידי עשרה מאמרות וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ועוף יעופף ועוף זה מיכאל כו'

על פי הדוגמה הזאת יובן למעלה יתרונן של הנשמות על המלאכים ועל כל שאר הנבראים, שכולם נבראו באמצעות עשרה מאמרות; וכמאמר חז"ל: "ועוף יעופף" — "ועוף זה מיכאל" וכו'.

(שהוא עד"מ התפשטות גופני כנודע שהמלאכים שרשן מחיצוניות הכלים שהם בחי' גוף כו' ונשמות מהפנימית)

(שהוא, בדרך משל, התפשטות גופנית; כידוע, שורש המלאכים הוא בחיצוניות הכלים, שהיא בחינת גוף וכו', ואילו שורש הנשמות הוא בפנימיות).

אבל ישראל עלו במחשבה קודם שבא הדיבור ב" [בעשרה] מאמרות והיינו בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית לפי שעלו במחשבה ולכן היו ג"כ קודם שיי"ב [ששת ימי בראשית].

אבל ישראל עלו במחשבה לפני שהדיבור בא לידי ביטוי בעשרת המאמרות. וזהו [הפירוש של] "בראשית" — בשביל ישראל, שנקראים "ראשית", מפני שעלו במחשבה. לכן גם קדמו לששת ימי בראשית.

וכיון שכן שגם קודם ירידתן בעולם הזה עלו במחשבה עילאה למעלה מבחי' המלאכים כו'. אי"כ צריך ומכיוון שכך, שגם לפני ירידתן לעולם הזה עלו במחשבה העליונה, למעלה מבחינת המלאכים וכו', אם כן צריך

להבין מהו ענין הירידה צורך עלייה מהו העלייה עוד יותר (ועיין מזה בד"ה ושמתי כדכד) והענין דהנה כתיב ואנשי קדש תהיון לי וכתוב קדש ישראל לה'.

להבין מהי הירידה שהיא צורך עלייה: מהי העלייה הנוספת? (ועיין בענין זה במאמר המתחיל "ושמתי כדכד"). והענין הוא, שהרי כתוב "ואנשי קדש תהיון לי", וכתוב "קדש ישראל לה'".

וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ קדושים תהיו יכול כמוני תלמוד לומר כי קדוש אני קדושת למעלה מקדושתכם. וצ"ל איך קס"ד שיהיו כמוני עד שהוצרך להשמיענו שקדושת למעלה כו'.

ואמרו רבותינו ז"ל על הפסוק "קדושים תהיו": "יכול כמוני? תלמוד לומר: כי קדוש אני — קדושת למעלה מקדושתכם". וצריך להבין: כיצד עלה על הדעת שיהיו כמוני, עד שהיה צורך להשמיענו ש"קדושת למעלה" וכו'?

אך הענין כי יש בחיי קדש ובחיי קדוש. פי' קדוש הוא מה שהוא מובדל מבחי' השתלשלות העולמות ולית מחשבה תפיסא ביה כלל.

אלא הענין הוא שיש בחינת "קדוש" ובחינת "קדוש". פירושו של "קדוש" הוא דבר המובדל מבחינת השתלשלות העולמות, ואין מחשבה תופסת בו כלל.

אך קדוש בוי"ו הוא בחי' המשכה היינו הארה הנמשכת מבחי' קדש העליון המובדל מהעולמות להיות נמשך ומתלבש בהעולמות שעצמות בחי' הקדש העליון א"א לו להיות נתפס ומתלבש בהעולמות

אבל "קדוש" עם ו' הוא בחינת המשכה: הארה הנמשכת מבחינת הקדש העליון, המובדל מן העולמות, כדי שתימשך ותתלבש בעולמות. שכן עצמות בחינת הקדש העליון אינה יכולה להיתפס ולהתלבש בעולמות,

כי אין ביכולת העולמות להכיל בחי' זו דקדש עצמו וכמאמר קדש מלה בגרמיה הוא (בזהר אמור דצ"ד ב') שבגילוי בחי' זו היו העולמות בטלים במציאות לגמרי רק הארה מצומצמת נמשך מבחי' קדש להתלבש בהעולמות.

מפני שאין לעולמות יכולת להכיל את בחינת הקדש עצמה. וכמאמר "קדש מלה בגרמיה הוא" (בזהר, אמור, דף צ"ד ע"ב); אילו הייתה בחינה זו מתגלה, העולמות היו מתבטלים ממציאותם לגמרי. רק הארה מצומצמת נמשכת מבחינת הקדש כדי להתלבש בעולמות.

וזהו בחי' קדוש בוי"ו שהוי"ו הוא בחי' המשכה וזהו ענין שהמלאכים אומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש שהם ג' בחי' המשכות מבחי' קדש העליון שנמשך

וזהו בחינת "קדוש" עם ו', שכן הו' היא בחינת המשכה. וזהו הענין שבגללו המלאכים אומרים "קדוש" שלוש פעמים: אלו שלוש בחינות של המשכה מבחינת הקדש העליון, הנמשך

בג' מדרגות ממדרגה למדרגה עד שאחר ג' בחי' אלו הוא נמשך בבחי' הוי' צבאות להיות מהוה צבאי צבאות שבעולמות עליונים אלף אלפים גדוד א' כו'

דרך שלוש מדרגות, מדרגה אחר מדרגה, עד שלאחר שלוש בחינות אלו הוא נמשך בבחינת "הוי' צבאות", כדי להוות צבאות רבים בעולמות העליונים — "אלף אלפים" בגדוד אחד וכו'.

וג' מדרגות אלו היינו שמתחלה יורד אור מבחי' קדש ומתלבש במחשבה ואחר כך ממחשבה למדות וממדות לדבור עד שנמשך להוות צבאי צבאות העליונים שהתהוותם מבחינת הדבור

שלוש המדרגות האלה הן: תחילה יורד אור מבחינת קדש ומתלבש במחשבה; לאחר מכן [הוא יורד] מן המחשבה למדות, ומן המדות לדיבור, עד שהוא נמשך להוות את הצבאות הרבים של מעלה, שהתהוותם היא מבחינת הדיבור,

וכדכתיב וברוח פיו כל צבאם (ועמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי) והנה באמת אין ערוך כלל בחינת הארה זהו לגבי עצמות בחינת קדש העליון

כמו שכתוב: "וברוח פיו כל צבאם" (וראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "רני ושמחי"). והנה, באמת, אין כל יחס בין הארה זו לבין עצמות בחינת הקודש העליון,

כמו עד"מ שאין ערוך זיו השמש לגבי השמש ואין הזיו פועל בו שום שינוי וכך כתיב אני הוי' לא שניתני כמו למשל, שאין כל יחס בין זיו השמש לבין השמש [עצמה], והזיו אינו גורם בה שום שינוי כלל. וכך כתוב: "אני הוי' לא שניתני".

והנה נשמות ישראל ע"י שמקיימין המצוות בעוה"ז בהתלבשותן בגופים ע"י הם מתעלים לבחי' קדש העליון שהוא בחינה שלמעלה מבחינת קדוש בוי"ו וזהו ואנשי קדש תהיון לי ואנשי קדש ממש.

והנה נשמות ישראל, בקיימן את המצוות בעולם הזה כשהן מלוכשות בגופים, מתעלות בכך לבחינת הקודש העליון, שהיא בחינה שלמעלה מבחינת "קדוש" בוי"ו. וזהו "ואנשי קדש תהיון לי" — אנשי קודש ממש.

(ועמ"ש מכ"ז [מכל זה] בד"ה שבת שבתון) וכמו שכתוב בזהר משפטים (דקכ"א סע"א [סוף עמוד א]) וזהו שאנו אומרים אשר קדשנו במצותיו פי' בבחי' קדש עצמו

(וראו מה שנכתב על כל זה במאמר המתחיל "שבת שבתון"). וכמו שכתוב בזהר, משפטים (דף קכ"א, סוף ע"א). וזהו שאנו אומרים: "אשר קדשנו במצותיו" — כלומר, בבחינת הקודש עצמו;

והיינו ע"י מצותיו דוקא שהמצוות הם בחי' רצון העליון ב"ה שלמעלה מבחי' חכמה. וכענין שתוק כך עלה במחשבה.

והיינו דווקא על ידי "מצותיו", שכן המצוות הן בחינת הרצון העליון ברוך הוא, שלמעלה מבחינת חכמה; וכעין העניין של "שתוק, כך עלה במחשבה".

וזהו שתרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור לפי שהם בבחי' כתר עליון לשון כותרת ומקיף מלמעלה שהוא בחי' קדש ומובדל רק מקיף מלמעלה בחינת סוכ"ע כוי.

וזהו שתרי"ג מצוות התורה יחד עם שבע מצוות דרבנן הן תר"ך עמודי אור: שכן הן בבחינת כתר עליון — לשון כותרת ומקיף מלמעלה — שהיא בחינת קודש ונבדלת, ורק מקיפה מלמעלה; בחינת סוכב כל עלמין וכוי.

5 ועייז אשר קדשנו במצותיו כו'. וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדשו כי ענין אמרית קדוש בוי, להמשיך הארה מבחי קדש העליון להעולמות שזהו בחי קדוש.

ועל ידי כך "אשר קדשנו במצותיו" וכו'. וזהו שאמרו חז"ל: "עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש". שכן אמירת "קדוש" בווי"ו פירושה להמשיך הארה מבחינת קודש העליון אל העולמות, וזו בחינת קדוש.

לכן לפי שלע"ל [שלעתיד לבוא] יתעלו הצדיקים בבחי קדש העליון וכמאמר קדושים תהיו. ואנשי קדש תהיון לי כו'. ע"כ יאמרו לפניהם קדוש. להמשיך מהם ה ארה ובחי וי"ו שזהו בחי קדוש כו'.

לכן, מכיוון שלעתיד לבוא יתעלו הצדיקים לבחינת הקודש העליון, וכמאמר הכתוב "קדושים תהיו" וי"אנשי קודש תהיון ליי" וכו', יאמרו לפניהם "קדוש", כדי להמשיך מהם הארה ואת בחינת הווי"ו, שהיא בחינת "קדוש" וכו'.

וזהו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים שהמצות מביאים לידי קדושה כנ"ל ופי' קדושים לאלקיכם היינו שיהיו צרורים בצרור החיים את ה' וכמ"ש רננו צדיקים בה'.

וזהו "ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים": המצוות מביאות לידי קדושה, כפי שזכר לעיל. ופירוש "קדושים לאלקיכם" הוא שיהיו צרורים בצרור החיים עם הוי", כמו שכתוב: "רננו צדיקים בהוי"ו".

6 והנה גילוי בחי זו יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] שע"ז נאמר עין לא ראתה כו' ועכשיו הוא בבחי העלם במעשה המצוה

והנה, גילוי בחינה זו יהיה לעתיד לבוא, ועל כך נאמר: "עין לא ראתה" וכו'; וכעת היא בהעלם בתוך קיום המצווה.

אך קצת גילוי מבחי זו נמשך להאיר לנפש האדם בעבודה הארה מבחי קדושה זו (וכמ"ש בפ' ראה ע"פ ואת מצותיו תשמרו וע"פ וידבר משה אל ראשי המטות ובשאר דוכתי)

אך הארה מסוימת מבחינה זו נמשכת להאיר את נפש האדם בעבודתו — הארה מבחינה זו של קדושה [וכמו שכתוב בפרשת ראה, על הפסוק "ואת מצוותיו תשמרו", ועל הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות", ובמקומות נוספים].

וזהו ענין ברכת המצות שאומרים אשר קדשנו במצותיו וזהו פי' ברוך שיהיה ברוך ונמשך מעצמות אי"ס ב"ה להיות מאיר ומתגלה עד שיהיה בחי אתה לנכח והמשכה זו היא ע"י שם הוי' ובחי מלך העולם

וזהו ענין ברכת המצוות, שבה אומרים: "אשר קדשנו במצוותיו". וזהו פירוש "ברוך": שיומשך שפע מן העצמות של אין סוף ברוך הוא, כדי שיאיר ויתגלה עד שיהיה בבחינת "אתה", בפנייה ישירה. המשכה זו נעשית באמצעות שם הוי' ובחינת "מלך העולם".

כי מדת המלי' היא מקור העולמות ומתלבש בבחי' זמן ומקום כמאמר מלך מלך וימלוך כו' מלכותך מלכות כל עולמים כו' דור ודור כו'.

שהרי מידת מלכות היא מקור העולמות, והיא מתלבשת בבחינת זמן ומקום, כמאמר: "מלך, מלך וימלוך" וכו'; "מלכותך מלכות כל עולמים" וכו'; "דור ודור" וכו'.

ולכך ע"י קבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] יומשך גילוי בחי' זו בנפש להיות אשר קדשנו במצותיו כו' והוא להיות בנפש בחי' אהבה רבה כו'

ולכן, באמצעות קבלת עול מלכות שמים, תימשך בנפש התגלות בחינה זו, כדי שיתקיים בה "אשר קדשנו במצותיו" וכו'; כלומר, שתהיה בנפש בחינת אהבה רבה וכו'.

הנקרא בשם קדושה שמקבלת מקדש בחי' סוכ"ע (ועמ"ש בפ' שלח ע"פ מקושש עצים. וע' ברע"מ [ברע"א מהימנא] פ' אמרו דצ"ג א' בענין קדש קדוש קדושה)

אהבה זו נקראת בשם קדושה, מפני שהיא מקבלת מן הקודש — בחינת סובב כל עלמין. [ועיין במה שכתוב בפרשת שלח, על הפסוק "מקושש עצים"; ועיין ברע"א מהימנא, פרשת אמור, צ"ג ע"א, בענין קודש, קדוש וקדושה].

והנה בענין ברכת המצות ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עובר לעשייתן ועובר לישנא דאקדומי הוא גם עובר לשון מקיף

והנה, בענין ברכת המצות אמרו חז"ל: "עובר לעשייתן". "עובר" הוא לשון הקדמה, וגם "עובר" הוא לשון של הקפה.

כמו עובר לסוחר לשון סחור סחור והיינו שממשיכין תחלה בחי' מקיף שיהיה מקיף לעשייתן ר"ל [רוצה לומר] למעשה המצוה כו' כי המצות הן מלובשות בדברים גשמיים

כמו בביטוי "עובר לסוחר", כאשר "סוחר" הוא לשון "סחור סחור", כלומר מסביב. כלומר, תחילה ממשיכים בחינת מקיף, שתהיה מקיפה את "עשייתן" — כלומר, את מעשה המצווה וכו', שהרי המצוות מלובשות בדברים גשמיים.

כמו טלית ותפילין וכדי שימושך אור קדש העליון לשכון בדבר גשמי צריך להקדים הכנה לזה קודם עשיית המצוה והוא בברכת המצוה שימשיך בחי' מקיף על מעשה המצוה כו'.

כגון טלית ותפילין; וכדי שאור הקודש העליון יימשך וישכון בדבר גשמי, יש להקדים לכך הכנה לפני קיום המצווה. הכנה זו נעשית באמצעות ברכת המצווה: על ידה ממשיכים בחינת מקיף על קיום המצווה וכו'.

7 וזהו לישנא דאקדומי להקדים להמשיך בחיי מקיף לעשייתן מריש כל דרגין להיות ברוך ונמשך במלך העולם

וזהו "לשון הקדמה": להקדים ולהמשיך בחינה של מקיף ל"עשייתן", מן הפסגה העליונה ביותר של כל הדרגות, כדי שתתברך ותימשך ב"מלך העולם".

ואזי אח"כ יוכל להמשיך גילוי אור קדש העליון גם בבחינת פנימי [פנימיות / פנימית] ע"י מעשה המצוה כו'

ורק לאחר מכן אפשר להמשיך את גילוי האור של הקודש העליון גם בפנימיות, באמצעות קיום המצווה וכו'.

(ועמ"ש מענין ברכת המצות בד"ה ואתחנן אל כו' ובביאור ע"פ אלה מסעי ועיין בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה שבשיר השירים)

(ועיינו במה שנכתב על עניין ברכת המצוות במאמר המתחיל "ואתחנן אל" וכו', בביאור על הפסוק "אלה מסעי", וכן במאמר המתחיל "לסוסתי ברכבי פרעה" שבשיר השירים.)

ובזה יובן ענין ירידת הנשמה שהיא צורך עלייה הגם שגם מתחלה עלו במחשבה אך כי העלייה הוא למעלה מעלה מבחי מחשבה

ובכך יובן ענין ירידת הנשמה, שהיא לצורך עלייה, אף שגם מלכתחילה עלו הנשמות במחשבה; שכן העלייה היא למעלה מעלה מבחינת המחשבה,

דהיינו בבחי קדש העליון שמובדל מכל ההשתלשלות משא"כ בחיי מחשבה מקבלת רק הארה בעלמא מבחינת קדוש בוי"ו כו' (ועיין מ"ש בד"ה ושמתי כדכד):

כלומר, לבחינת הקודש העליון, הנבדלת מכל ההשתלשלות; ואילו בחינת המחשבה מקבלת רק הארה בעלמא מבחינת "קדוש" בוי"ו וכו'. (ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "ושמתי כדכד").

8 ב והנה על גילוי שע"י מעשה המצות נאמר כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח.

(2) על הגילוי הבא באמצעות קיום המצוות נאמר: "כי כארץ תוציא צמחה, וכגנה זרועיה תצמיח".

כי להבין איך ע"י עשייה גשמיות דמעשה המצות יתעלו בבחי קדש העליון ממש שלמעלה מההשתלשלות כו'.

כי [עלינו] להבין כיצד באמצעות העשייה הגשמית של קיום המצוות הן יתעלו ממש לבחינת הקודש העליון, שלמעלה מההשתלשלות וכו'.

אך הנה ע"ז נאמר במצות לשון זריעה זרעו לכם לצדקה כו' זרע צדקות ומצמיח ישועות.

אך על כך נאמר במצוות בלשון "זריעה": "זרעו לכם לצדקה" וכו'; "זרע צדקות ומצמיח ישועות".

פ"י שכמו עד"מ שאנו רואים שמגרעין הנזרע בארץ צומח עץ פרי והנה הפרי יש בו טוב טעם וענג מה שלא היה כלל וכלל בהגרעין שהרי הגרעין אין לו שום טעם כלל.

היינו, בדומה למה שאנו רואים: מגרעין שנזרע בארץ צומח עץ פרי, ולפרי יש טעם טוב ותענוג שלא היו כלל בגרעין, שהרי לגרעין אין שום טעם.

9 וא"כ יפלא איך נצמח ממנו פירות משובחים בטוב טעם למעלה מעלה ממהותו של הגרעין. אך הענין הוא דעיקר הצמיחה הוא מכח הצומח שיש בארץ משי"ב [מששת ימי בראשית] והוא ממאמר תדשא הארץ דשא כו'

ואם כן, תמוה כיצד צומחים ממנו פירות משובחים, בעלי טעם טוב, שעולים במידה רבה כל כך על טבעו של הגרעין. אך העניין הוא שעיקר הצמיחה באה מכוח הצומח שבארץ, המצוי בה מששת ימי בראשית, מכוח המאמר "תדשא הארץ דשא" וכו',

ועץ עושה פרי כו' שכל זה המאמר הוא מלובש בכח הצומח שבארץ והוא כח אלקי ממש

"ועץ עושה פרי" וכו'; כל המאמר הזה מלובש בכוח הצומח שבארץ, והוא כוח אלקי ממש.

(בחי' מלי' דמלי' שבע"ס [שבעשר ספירות] דעשייה כו') לחדש יש מאין להוציא כל מיני צמיחה בטעמים שונים כו'.

(בחינת מלכות דמלכות שבעשר ספירות דעשייה וכו'), לחדש יש מאין ולהוציא כל מיני צמחים בעלי טעמים שונים וכו'.

רק שמ"מ יש צורך בזריעה ונטיעת הגרעין דוקא לפי שאין הברכה שורה רק כשיש בחי' כלי מלמטה לשכון בו הברכה וכידוע בזהר דלית ברכתא שריא באתר ריקנא כו'

אף על פי כן, יש צורך דווקא בזריעה ונטיעת הגרעין, מפני שהברכה שורה רק במקום שיש כלי מלמטה שבו תוכל הברכה לשכון, כידוע מן הזוהר: "אין הברכה שורה במקום ריק" וכו'.

ע"כ זורעין בו הגרעין שיהיה בחי' כלי לשכון בו אור ושפע כח הצומח (והעשבים והפירות הצומחין מאליהן בלי זריעה אינם משובחים כ"כ [כל כן] ועיין לקמן) והיינו ע"י שהגרעין נרקב בארץ וכל כחו עולה ונכלל בכח הצומח.

לכן זורעים בו את הגרעין, כדי שיהיה כלי שבו יוכלו לשכון האור והשפע של כוח הצומח. (והעשבים והפירות הצומחים מאליהם, בלי זריעה, אינם משובחים כל כך; ועינינו להלן.) והדבר נעשה כשהגרעין נרקב בארץ וכל כחו עולה ונכלל בכוח הצומח.

לכן נמשך האור וגילוי מכח הצומח שהוא מבחינת מאמר תדשא כו' ועץ כו' להצמיח אילן כו'.
לכן נמשכים האור והגילוי מכוח הצומח, שמקורו בבחינת המאמר "תדשא" וכו', "ועץ" וכו', כדי להצמיח אילן וכו'.
וכמו"כ [וכמו כן] יובן למעלה איך ממעשה מצוה שנתלבשה בענינים גשמיים יהיה הצמיחה להיות גילוי בחי' קדש העליון

וכך יובן גם למעלה: כיצד מעשיית מצווה, המלוכשת בענינים גשמיים, צומח גילוי בחינת קודש העליון.

דהיינו משום שהמצות הן בחי' זריעה שנזרעים בארץ העליונה (עמ"ש מענין פי' ארץ העליונה ע"פ לא תהיה משכלה ועקרה בארצך וע"פ הבאים ישרש יעקב ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] ד"ה זורע צדקות)
כלומר, מפני שהמצוות הן בחינת זריעה, הנזרעת בארץ העליונה (ראו מה שנכתב בעניין פירוש "ארץ העליונה" על הפסוק "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך", ועל הפסוק "הבאים ישרש יעקב", ובאגרת הקודש, בדרוש המתחיל "זורע צדקות"),

ונעוץ תחלתן בסופן היינו שבארץ העליונה שנקרא ארץ סופא דכל דרגין נעוץ מתחלתן ממש בחי' קדש העליון כו'.

ו"ראשיתן נעוצה בסופן": כלומר, בארץ העליונה, הנקראת "ארץ" — סוף כל המדרגות — נעוץ משהו מראשיתן ממש, מבחינת הקודש העליון וכו'.

וזהו בחינת כח הצומח שבה להצמיח גילוי אורות עליונים ע"י מעשה המצות ועיין בד"ה שבת שבתון
וזו בחינת כוח הצומח שבה, להצמיח גילוי אורות עליונים באמצעות קיום המצוות. ראו גם את המאמר הפותח במילים "שבת שבתון";

הוא גבי אני כברוש רענן ופיי שכמו שכח הצומח שבארץ הגשמיות מצמיח כל מיני מגדים שיש בהם טוב טעם ועונג כו'

הדבר נידון שם בקשר לפסוק "אני כברוש רענן". והביאור הוא: כשם שכוח הצומח שבארץ הגשמית מצמיח מיני מעדנים שונים, שיש בהם טעם טוב ותענוג וכו',

כך נשפע מכח הצומח שבארץ העליונה כל מיני התגלות תענוג עליון שיהיו נהנין מגילוי אור אי"ס ב"ה והוא עונג נפלא לאין קץ

כך נמשכים מכוח הצומח שבארץ העליונה כל מיני גילויים של תענוג עליון, כדי שיהנו מגילוי אור אין סוף ברוך הוא; וזהו תענוג נפלא שאין לו קץ.

שהרי אפילו על תענוג שבגן עדן התחתון אמרו מוטב דלידייניה כו' שכדאי כל יסורי גיהנם כו' כש"כ [כל שכן] בגילוי שיהיה לעתיד לבוא כו'

שהרי אפילו על התענוג שבגן עדן התחתון אמרו: "מוטב דלידייניה" וכו', וכדאי כל יסורי גיהנום וכו'; כל שכן לגבי הגילוי שיהיה לעתיד לבוא וכו'.

וכמו שאין גילוי כח הצומח שבארץ הגשמי רק ע"י זריעת הגרעין כמ"כ [כמו כן] הוא גילוי כח ארץ העליונה דוקא ע"י זריעה של מעשה המצות כו'

וכשם שכוח הצומח שבארץ הגשמית מתגלה רק על ידי זריעת גרעין, כך גם כוח הצומח של הארץ העליונה מתגלה דווקא באמצעות זריעת קיום המצוות וכו'.

(כמבואר ענין זה באריכות ע"י פ' הבאים ישרש הנ"ל) וז"ש [וזהו שכתוב] כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח. שהצמיחה היא למעלה מעלה ממהות הזרע הזרוע בה.

(כפי שעניין זה מבואר בהרחבה על הפסוק "הבאים ישרש יעקב" הנזכר לעיל). וזהו פירוש הכתוב: "כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח" — הצמיחה נעלית לאין ערוך ממהותו של הזרע שנזרע בה.

והנה מ"ש זרועיה תצמיח. זרועיה לשון רבים הענין כי יש ב' מיני זריעות. האחד זריעת גופה של מעשה המצוה

והנה, "זרועיה תצמיח" — "זרועיה" הוא לשון רבים. הביאור הוא שיש שני סוגי זריעה. האחד הוא זריעת עצם קיום המצווה,

ומזה נצמח גילוי האור והזיו בג"ע [בגן עדן] התחתון (ועמ"ש מענין ג"ע [גן עדן] התחתון ע"פ ועתה יגדל נא וע"פ וידבר כו' במדבר סיני כו') והב' הוא זריעה רוחניות יותר והוא כוונת המצות כי כל המצות צריכות כוונה.

ומכך נובעת התגלות האור והזיו בגן עדן התחתון (וראה מה שנכתב בעניין גן עדן התחתון על הפסוק "ועתה יגדל נא [העוז]", ועל הפסוק "וידבר ה' וגו'", "במדבר סיני" וגו'). הזריעה השנייה רוחנית יותר: הכוונה במצוות, שכן כל המצוות צריכות כוונה.

והכוונה היא בלבם ומוחו שהוא ענין רוחני יותר מגופה של מעשה המצוה כי הרי עיקר הכוונה הוא לדבקה בו ית' ע"י מעשה המצוה הזאת.

הכוונה מצויה בלב ובמוח, והיא עניין רוחני יותר מעצם קיום המצווה; שהרי עיקר הכוונה הוא להידבק בו יתברך באמצעות קיום המצווה הזאת.

וכן במצות ל"ת [לא תעשה] בחינת הכוונה הוא שלא להיות נפרד ע"י מיחודו ואחדותו ית' כמ"ש ולא תתורו כו'

וכן במצוות לא תעשה, עניינה של הכוונה הוא שלא להיפרד על ידי כך מייחודו ואחדותו יתברך, כמו שכתוב: "ולא תתורו" וגו',

אשר אתם זונים כזונה שאסורה לבעלה כך א"א לו עוד לקבל מבחי' קדש העליון כו'.

"אשר אתם זונים" — כמו אישה שבגדה, שנאסרת על בעלה, כך גם הוא אינו יכול עוד לקבל מבחינת הקדושה העליונה וגו'.

10 והנה מכוונת המצות נמשך ונצמח האור בג"ע [בגן עדן] העליון כו' וזהו וכגנה זרועיה תצמיח זרעה לא נאמר אלא זרועיה היינו ב' זריעות הנ"ל ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פרק ל"ח.

והנה, מכוונת המצוות נמשך וצומח האור שבגן עדן העליון כו'. וזהו "וכגנה זרועיה תצמיח": לא נאמר "זרעה" אלא "זרועיה", כלומר, שתי הזריעות הנזכרות לעיל. ועיינו בספר של בינונים (תניא), פרק ל"ח.

והנה פ"י כארץ תוציא צמחה היינו מדרגה ג' והיא הצמיחה אשר תוצמח בלתי זריעה כלל והיינו כמו עשבים העולים מאליהן

ופירוש "כארץ תוציא צמחה" הוא מדרגה שלישית: צמיחה שגדלה בלי זריעה כלל, כמו עשבים שעולים מאליהם,

וכן כמו פירות היער כמו התפוחים שבעצי היער שגדילים ונצמחין מעצמן בלי זריעה. אך הפירות שעיי הזריעה והנטיעה הם משובחים מאד מאד מהעולים מאליהן כו'.

וכך גם פירות היער, כגון התפוחים הגדלים על עצי היער וצומחים מאליהם, בלי זריעה. אבל הפירות הגדלים בעקבות זריעה ונטיעה משובחים הרכה-הרכה יותר מאלה העולים מאליהם וכו'.

11 והנמשל יובן דבחי' זו הגי' היינו ענין מצות מעשיות שנעשים בלי שום כוונה לדבקה בו ית' וכענין שנאמר ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלמודה.

והמשל יובן כך: הבחינה השלישית היא עניינן של מצוות מעשיות שנעשות בלי שום כוונה להידבק בו יתברך, כפי שנאמר: "יראתם אותי היא מצוות אנשים מלומדה".

שהרי זה כאלו אין כאן בחי' זריעה כלל ואעפ"כ [ואף על פי כן] הארץ תוציא צמחה עיי' אהבה המסותרת שיש באדם אף

שכן הדבר דומה כאילו לא הייתה כאן זריעה כלל; ואף על פי כן "הארץ מצמיחה את צמחה" בזכות האהבה המסותרת שיש באדם. גם

שהיא מסותרת לגמרי כיון שלא הוציא האהבה מהעלם לגילוי לכוין לדבקה בו ית' מ"מ מאחר שעכ"פ [שעל כל פנים] יש בו האהבה המסותרת הנה הארץ תוציא צמחה.

אם היא נסתרת לגמרי, משום שהאדם לא הוציא את האהבה מן ההעלם אל הגילוי כדי לכוון להידבק בו יתברך, בכל זאת, מאחר שהאהבה המסותרת נמצאת בו לפחות, "הארץ מצמיחה את צמחה".

ומ"מ לא דמי כלל למה שגנה זרועיה תצמיח שהם המצות שנעשו בכוונה כו' (ועי' בזהר תרומה) (קס"ו ב') ע"פ וכגנה זרועיה כו'

ובכל זאת, אין הדבר דומה כלל ל"גינה שמצמיחה את הדברים שנזרעו בה", שהם המצוות שנעשו בכוונה וכו'. ועיינו בזהר, תרומה (קס"ו ע"ב), על הפסוק "וכגינה את אשר נזרע בה" וכו',

וע"פ אור זרוע כו' ועמ"ש מזה בפי' ויגש ע"פ וילקט יוסף כו' ובשיר השירים ע"פ ששים המה מלכות כו' ועי' בס"ח [בספר חסידים] סימן שכ"א

וכן על הפסוק "אור זרוע" וכו'; ועיינו במה שנכתב על כך בפרשת ויגש, על הפסוק "וילקט יוסף" וכו', ובשיר השירים, על הפסוק "שישים המה מלכות" וכו'; ועיינו בספר חסידים, סימן שכ"א.

וזוהו משנת"ל [משנתבאר לעיל] בענין ברכת המצות עובר לעשייתן שכדי להיות אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] של מעשה המצוה מעורר גילוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זה הוא ענין הברכה בא"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם].

וזוהו מה שנתבאר לעיל בענין ברכת המצות, שנאמרת "עובר לעשייתן": כדי שאתערותא דלתתא של מעשה המצוה תעורר גילוי של אתערותא דלעילא, זו משמעות הברכה: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם".

פ"י כמ"ש בזהר ח"א [חלק א'] (דקכ"ב א') ע"פ מלך לשדה נעבד מאן מלך דא קוב"ה [קודשא בריך הוא] דאתחבר לשדה כד איהו נעבד.

הפירוש הוא כפי שנכתב בזהר חלק א' (דף קכ"ב ע"א) על הפסוק "מלך לשדה נעבד": "מי הוא המלך? זה הקדוש ברוך הוא, שמתחבר לשדה כשהיא נעבדת."

מאן שדה דא שדה אשר ברכו ה'. פ"י אשר ברכו ה' היינו ענין ברכת המצות

"איזה שדה? זו השדה שה' בירך." פירוש "שה' בירך" הוא ענין ברכת המצות,

שהוא המשכה עליונה מלמעלה מעלה להיות גילוי כח הצומח אשר בארץ העליונה להצמיח ישועות ע"י מעשה המצוה בריבוי האור כו' וכמו שכתוב במ"א על פ"י ברכך ה' בפרשה נשא ע"ש:

שהיא המשכה עליונה מן המדרגה הגבוהה ביותר, כדי שכוח הצמיחה שבארץ העליונה יתגלה ויצמיח ישועות באמצעות קיום המצוה, בריבוי אור וכו'; וכמו שכתוב במקום אחר על הפסוק "יברכך הוי" בפרשת נשא, עיינו שם.

12 ג והנה כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח היינו בחי' הצמיחה שממעשה המצות ומכוונת המצות.

(ג) "כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח" — זו הצמיחה הנובעת מקיום המצות ומכוונת המצות,

הנמשך בכל השנה כשישראל מסגלין תורה ומצות. כן אד"י הו"י יצמיח צדקה ותהלה והוא הצמיחה וגילוי האור שלמעלה ברי"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] ועשי"ת [ועשרת ימי תשובה].

הנמשכת לאורך כל השנה, כאשר ישראל צוברים תורה ומצות. "כן אידני הוי" יצמיח צדקה ותהלה": זו הצמיחה וגילוי האור שלמעלה בראש השנה, ביום הכיפורים ובעשרת ימי תשובה.

וכמ"ש בזהר תרומה (קע"ז א') בהאי זמנא אדי הוי' אתה החלות כ'ו שבי שמות אלו אדי הוי' מתגלים בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [יום הכפורים] והיינו להיות יצמיח צדקה ותהלה כו'.

וכמו שכתוב בזהר, תרומה (דף קע"ז ע"א): "בהאי זמנא, אדני הוי', אתה החלות" וכו'; שכן שני השמות הללו, אדני הוי', מתגלים בראש השנה וכיום הכיפורים, כדי ש"יצמיח צדקה ותהלה" וכו'.

ויובן זה בהקדים ענין בחי' בעלי תשובה דהנה כל הנל היא כשהאדם הוא סר מרע ועושה טוב שאז הוא ענין הזריעה זורע צדקות כו'

הענין יובן בהקדמת ביאור הבחינה של בעלי תשובה, השבים לה'. כל מה שנאמר לעיל שייך לאדם הסר מרע ועושה טוב; אז זהו ענין הזריעה, "זורע צדקות" וכו'.

וכן שאר כל מצות התורה נקראים בשם צדקה דרך כלל וכמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת כו'

וכן גם כל שאר מצוות התורה נקראות בדרך כלל בשם צדקה, כמו שכתוב: "וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת" וכו'.

(ועמ"ש מזה כפי בשלח בד"ה אשירה) שהן בחינת זריעה להיות עי"ז מצמיח ישועות וכן גם קיום מל"ת [מצות לא תעשה] נקי זריעה כמ"ש בארץ לא זרועה שבחי' הלא

(ועיין במה שנכתב על כך בפרשת בשלח, בדרוש המתחיל "אשירה"), שהן בבחינת זריעה, כדי שעל ידי כך יצמיח ישועות. וכן גם קיום מצוות לא תעשה נקרא זריעה, כמו שכתוב: "בארץ לא זרועה" — כי בחינת ה"לא",

דהיינו מה שיושב ואינו עובר עבירה הוא ג"כ בחי' זריעה בארץ העליונה כמו בעושי מצוה כו'. אבל כשהאדם חוטא ח"ו [חס ושלום] ומבטל מ"ע [מצות עשה] נקי חוטא לשון חסרון והעדר בחי' זריעה הנ"ל.

כלומר, עצם הישיבה וההימנעות מעבירה הן גם בבחינת זריעה בארץ העליונה, כמו אצל מקיימי מצווה כו'. אבל כאשר אדם חוטא, חלילה, ומבטל מצוות עשה, הוא נקרא "חוטא" — לשון של חסרון; חסרה אצלו הזריעה האמורה לעיל.

13 וכש"כ [וכל שכן] בעברו על מל"ת [מצות לא תעשה] שנקרא עון מלשון העוה דרכו שהוא ענין עיוות ודרך עקלתון שממשיך יניקה לחיצונים וכמ"ש הפושעים בי בגופא דמלכא כו' ועל זה נאמר ימצאהו בארץ מדבר.

על אחת כמה וכמה כשהוא עובר על מצוות לא תעשה, שנקראת עוון, מלשון "העוה דרכו" — כלומר, עיוות ודרך עקלקלה, הממשיכים יניקה לכוחות החיצוניים; וכמו שכתוב: "הפושעים ב"י" — "בגופא דמלכא", וכו'. ועל כך נאמר: "ימצאהו בארץ מדבר",

שהוא מקום שאינו ראוי לזריעה כלל וכמ"ש לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב כו' שהוא מקום שאינו ראוי לזריעה כלל, וכמו שכתוב: "לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב", וכו'.

(ועמ"ש מענין מדבר בד"ה אני לדודי ובד"ה כנשר יעיר) אך על כל זה כנשר יעיר קנו כו' דהיינו (ועיינו במה שנכתב על ענין המדבר במאמר המתחיל "אני לדודי" ובמאמר המתחיל "כנשר יעיר"). ואף על פי כן, "כנשר יעיר קנו", וכו'; כלומר,

כי גם לזה יש עצה על ידי התגלות י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ע"י בחי' תשובה ובפרט בעשרת ימי תשובה שהן עיקר הזמן לקבלת השכים כמ"ש דרשו ה' בהמצאו כו' כי גם לזה יש עצה, על ידי התגלות שלוש עשרה מידות הרחמים באמצעות תשובה, ובפרט בעשרת ימי תשובה, שהם הזמן העיקרי לקבלת השכים, כמו שכתוב: "דרשו הוי' בהימצאו", וכו'. כי

הנה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] הוא זמן התגלות י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] כמ"ש ויעבור הוי' על פניו ויקרא פ"י ויעבור שנמשך מצד עצמו בבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לבד הנה, עשרת ימי תשובה הם זמן התגלות שלוש עשרה מידות הרחמים, כמו שכתוב: "ויעבור הוי' על פניו ויקרא". פירוש "ויעבור" הוא שהמשכה באה מצד עצמה, בבחינת אתערותא דלעילא בלבד.

כי בכל השנה אין הגילוי אור רק מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] דוקא. אבל בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] נמשך בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מצד עצמו.

כי במשך כל השנה גילוי האור הוא רק מבחינת אתערותא דלעילא שבאה דווקא על ידי אתערותא דלתתא; אבל בעשרת ימי תשובה נמשכת בחינת אתערותא דלעילא מצד עצמה.

14 והיינו ויעבור ה' על פניו. ארך אפים אריכו דאנפין שמתארך ונמשך למטה גם עד מקום העונות

והפשעים להיות נושא עון למלאות כל הפגמים כו'

וזהו "ויעבור ה' על פניו": "ארך אפים" – הארכת הפנים, שנמשכת ומתארכת כלפי מטה, עד למקום העוונות והפשעים, כדי "לשאת עוון" ולמלא את כל הפגמים וכו'.

וכל החסרונות שנעשו בהמשכת אור הקדש העליון בביטול מ"ע [מצות עשה] ומל"ת [ומצות לא תעשה] כו' והיינו כמ"ש לפני הוי' תטהרו כי כל המצות נק' מצות הוי' (כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] ע"פ כי המצוה הזאת כו')

וכן כל החסרונות שנוצרו בהמשכת אור הקדש העליון, עקב אי-קיום מצוות עשה והפרת מצוות לא תעשה וכו'. וזהו שנאמר: "לפני הוי' תטהרו", שהרי כל המצוות נקראות "מצוות הוי'" (כפי שנתבאר לעיל על הפסוק "כי המצוה הזאת" וכו').

אך על יוהכ"פ [יום הכפורים] נאמר ולקדוש הוי' מכובד כלומר שהוא בחי' קדוש ומובדל ומרומם למעלה מבחינת שם הוי' וזהו ענין לפני הוי':

אבל על יום הכיפורים נאמר: "ולקדוש הוי' מכובד"; כלומר, זוהי בחינה של קדושה, מובדלת ונעלית מבחינת שם הוי'. וזהו פירוש "לפני הוי'".

15 וביאור הדברים הנה יובן בהקדים ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] דהנה ידוע

בשרש ענין ר"ה [ראש השנה] שהוא ענין בנין מדת מלכותו ית' וכמאמר רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני כו'.

ביאור הדברים יובן מתוך הקדמה לענין "המלך הקדוש" שאומרים בעשרת ימי תשובה. ידוע ששורשו של ראש השנה הוא בניית מידת מלכותו יתברך, וכמאמר חז"ל: "אמרו לפני מלכיות, כדי שתמליכוני" וכו'.

והטעם שזהו בר"ה [בראש השנה] דוקא הוא כי בכ"ה באלול נברא העולם וביום השישי למעשה בראשית נברא אדם הראשון והוא ר"ה [ראש השנה].

והטעם שהדבר נעשה דוקא בראש השנה הוא שהעולם נברא בכ"ה באלול, וביום השישי למעשה בראשית נברא אדם הראשון; יום זה הוא ראש השנה.

16 והנה ביום ברוא אדה"ר [אדם הראשון] היה התחלת גילוי מדת מלכותו ית' כי לא שייך בחי' מלוכה רק על

בחי' אדם שהאדם מקבל עול מלכותו כמאמר ומלכותו ברצון קבלו עליהם כו'

והנה, ביום שבו נברא אדם הראשון החלה להתגלות מידת מלכותו יתברך; שכן מלכות שייכת רק ביחס לאדם, שהרי האדם מקבל עליו את עול מלכותו, כמאמר: "ומלכותו ברצון קיבלו עליהם" וכו';

משא"כ על בהמות וחיות שקדמו לבריאת אדם הראשון לא שייך כלל בחי' לשון מלוכה ואמר אדה"ר

[אדם הראשון] אז השיר של יום ו' הוא ה' מלך גאות לבש כו'

ואילו ביחס לבהמות ולחיות שקדמו לבריאת אדם הראשון, אין כלל מקום למונח מלכות. ואדם הראשון אמר אז את שירו של יום שישי: "הוי' מלך, גאות לבש" וכו',

לפי שבו נמשך להיות בחי' מלך ונתלבש בלבוש מלכות ולכן בכל שנה שחוזר הדבר לקדמותו

מפני שביום זה נמשכה בחינת מלך, והוא התלבש בלבוש מלכות. לכן, בכל שנה, כשהדבר חוזר למצבו המקורי,

הנה ביום ר"ה [ראש השנה] הוא המשכת בחי' מלכות ממקורו כמו שהי' [שהיה] המשכה זו ביום זה בתחלת בריאת העולם.

הנה ביום ראש השנה נמשכת בחינת מלכות ממקורה, כשם שהמשכה זו התרחשה ביום זה בראשית בריאת העולם.

17 והוא ענין מה שעלה במחשבה הקדומה אנא אמלוך כלומר זהו בחי' רצון שעלה במחשבה הקדומה של

עצמות המאציל להיות בחי' מלך על עם נפרד ורצון

וזהו ענין מה שעלה במחשבה הקדומה: "אנא אמלוך". כלומר, זוהי בחינת הרצון שעלה במחשבה הקדומה של עצמות המאציל, להיות מלך על עם נפרד. והרצון

זה להיות מלך הוא בחי' מקור למציאות התפשטות מדה זו דמלי' אח"כ דהיינו להיות בחי' הצמצום

ולצמצם ולהסתיר א"ע [את עצמו] כדי שיהא בחי' התהוות היש ודבר נפרד

להיות מלך הוא בחינת מקור להתפשטותה של מדת המלכות בהמשך; כלומר, שיהיה צמצום, ושיצמצם ויסתיר את עצמו, כדי שתוכל להתהוות מציאות של יש ודבר נפרד

(שיהיה דבר נפרד בידיעתו ור"ל [ורוצה לומר] בידיעתו של היש ונברא שנדמה לו שהוא יש ודבר נפרד

כו') כדי שיהיה המאציל מלך על עם והרי צמצום זה אינו אלא אצלנו

(שיהיה דבר נפרד בידיעתו, כלומר בידיעת היש והנברא, שנדמה לו שהוא יש ודבר נפרד וכו'), כדי שהמאציל יהיה מלך על עם. והרי צמצום זה קיים רק ביחס אלינו;

אבל קמיה ית' כולא חשיב כמו קודם הבריאה ואין כאן שום דבר נפרד באמת

אבל לפניו יתברך הכול נחשב לאין, כמו לפני הבריאה, ואין כאן באמת שום דבר נפרד;

כי אני הוי' לא שניתי וכמו קודם שנברא העולם כו' וא"כ אין לך דבר שחוץ ממנו

כי "אני הוי' לא שניתי", וכמו לפני שנברא העולם וכו'. ואם כן, אין דבר מחוץ לו,

ועל מי הוא מולך רק שלפי שמ"מ מחמת בחי' הצמצום נעשה בחי' יש ודבר נפרד בידיעתנו הגם

דקמיה כולא כלא מ"מ שייך בחי' מלוכה על עם

ועל מי הוא מולך? אלא שמכיוון שעל אף הכול, מחמת הצמצום נעשה יש ודבר נפרד בתודעתנו, אף שלפניו הכול

כאין, בכל זאת שייכת בחינת מלוכה על עם,

שהרי הם יש ודבר נפרד בידיעתם כו' ולפי דקמיה כלא חשיב לכן צריך להמשיך תחלה בכל שנה ושנה

להיות לו הרצון למלוך.

שהרי הם יש ודבר נפרד בתודעתם וכו'. ומכיוון שלפניו הכול נחשב לאין, לכן צריך להמשיך תחילה בכל שנה

ושנה שיהיה לו הרצון למלוך.

18 והוא ענין המשכה מבחי' הנ"ל אנא אמלוך כו' והמשכה זו הוא ענין מלכיות שאומרים ברי"ה [בראש השנה]

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם שעייז מעוררים

וממשיכים הרצון דבחי' אנא אמלוך.

וזהו ענין המשכה מבחינת "אנא אמלוך" שהזכרה לעיל וכו'. המשכה זו היא ענין פסוקי המלכיות שאומרים

בראש השנה, וכמאמר חז"ל: "אמרו לפני מלכיות, כדי שתמליכוני עליכם". באמצעותם מעוררים וממשיכים את

הרצון שבבחינת "אנא אמלוך".

וזהו ענין מה שאומרים ברי"ה [בראש השנה] המלך הקדוש כי מלך סתם הוא כל השנה דהיינו מדת מלכותו

אשר מתפשטת בעולמות כמו שכתוב מלכותך מלכות כל עולמים ומלכותו בכל משלה

וזהו פירוש אמירת "המלך הקדוש" בראש השנה. "מלך" סתם שייך לכל השנה, כלומר למידת מלכותו המתפשטת

בעולמות, ככתוב: "מלכותך מלכות כל עולמים" ו"מלכותו בכל משלה".

אבל מקור מדת המלוכה דהיינו בחי' המשכת מחשבת אנא אמלוך נקרא המלך הקדוש שעדיין מובדל ומרומם הוא מבחי' התפשטות בעולמות ואין עוד מלבדו ממש רק שעלה ברצונו להיות מלך כו'.

אבל מקור מידת המלוכה, כלומר המשכת המחשבה "אנא אמלוך", נקרא "המלך הקדוש", משום שהוא עדיין נבדל ונעלה מבחינת ההתפשטות בעולמות, ואין עוד מלבדו ממש; רק עלה ברצונו להיות מלך כו'.

(וזהו כענין בריש הורמנתא דמלכא כו' וכמ"ש ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' פנחס) (דרנ"ו ע"ב) אתר דאתגזרת מתמן דאיהו אין סוף כו'

(וזה דומה לענין "בריש הורמנתא דמלכא" וכו', וכמו שכתוב ברעיא מהימנא, פרשת פינחס, דף רנ"ו ע"ב): "אתר דאתגזרת מתמן דאיהו אין סוף" וכו';

וכמ"ש בת"ז [בתיקוני זוהר] תיקון עשירי בפ"י איה מקום כבודו כו' וע"ש ברע"מ [ברעיא מהימנא] (דרנ"ה ע"ב) בענין הראיני נא את כבודך כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ואולם חי אני וימלא כבוד כו'

וכמו שכתוב בתיקוני זוהר, תיקון עשירי, בפירוש "איה מקום כבודו" וכו'; ועיין שם ברעיא מהימנא, דף רנ"ה ע"ב, בענין "הראיני נא את כבודך" וכו'; וכמו שכתוב במקום אחר על הפסוק "ואולם חי אני וימלא כבוד" וכו'.

כבוד דהיינו בחי' מחשבת אנא אמלוך שהיא ג"כ בחי' לבוש כמ"ש ה' מלך גאות לבש והמשכת בחי' מחשבה זו נמשך עד"מ מכח המחשבה כו'.

"כבוד" הוא בחינת המחשבה "אנא אמלוך", שגם היא בחינת לבוש, ככתוב: "ה' מלך גאות לבש". והמשכת בחינת מחשבה זו נמשכת, בדרך משל, מכוח המחשבה וכו'.

ועד"ז נזכר בזהר פ' נח (דס"ה א') כמה בחינות שנק' מחשבה עילאה כו' וכמו עד"מ באדם כח המחשבה הוא מקור המחשבה כו'

בדומה לכך, הזוהר בפרשת נח, דף ס"ה ע"א, מזכיר כמה בחינות הנקראות "מחשבה עילאה" וכו'. וכמו במשל באדם, כוח המחשבה הוא מקור המחשבה וכו',

והוא הנקרא מקום כבודו. פ"י מקום ר"ל [רצוה לומר] מקור ושרש המחשבה כו' והוא בחי' איה בחי' אין סוף.

וזה נקרא "מקום כבודו". פירוש "מקום" הוא מקור ושרש המחשבה וכו'; והוא בחינת "איה", בחינת אין סוף.

19 וז"ש [וזהו שכתוב] אתר דאתגזרת מתמן דאיהו אין סוף כו' והוא בחינת מה שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם

לברכה] עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד דבחי' שמו זה זהו ענין איה מקום כבודו ומשם נמשך להיות בחי' אנא אמלוך כו'

וזהו שנאמר: "המקום שממנו נחצבה, שהוא אין סוף" וכו'. זו הבחינה שעליה אמרו חז"ל: "עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד". הבחינה של "שמו" היא עניין "איה מקום כבודו", ומשם נמשכת בחינת "אנא אמלוך" וכו'.

וזהו בחי' המלך הקדוש שהוא מבחי' קדושתו שלמעלה מקדושתכם כדלקמן. ועמ"ש בד"ה קול דודי בענין מלכותך מלכות כל עולמים.

וזהו הבחינה של "המלך הקדוש", שמקורה בבחינת "קדושתו שלמעלה מקדושתכם", כפי שיתבאר להלן. ראו גם מה שנכתב במאמר הפותח במילים "קול דודי", בעניין "מלכותך מלכות כל עולמים".

ולכן אומרים המלך הקדוש בכל עשיית [עשרת ימי תשובה] כי בכל הימים הללו ממשיכים בכל יום מעצמות המאציל רצון למלוכה (ועשרה ימים כנגד ע"ס [עשר ספירות] דמלי שבכל יום נמשך בחי' אחת כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים]).

לכן אומרים "המלך הקדוש" בכל עשרת ימי תשובה, שכן בכל אחד מהימים הללו אנו ממשיכים מעצמות המאציל עצמו רצון למלוכה. עשרת הימים מכוונים כנגד עשר הספירות של מלכות, ובכל יום נמשכת בחינה אחת, כפי שנכתב בפרי עץ חיים.

והנה בחי' המלך הקדוש הוא בחי' קדושתו למעלה מקדושתכם דהיינו שהמשכה זו היא מלמעלה יותר מהמשכה שע"י המצות עם היות שע"י המצות ממשיכים מבחינת קדש העליון ממש.

הנה, הבחינה של "המלך הקדוש" היא הבחינה של "קדושתו שלמעלה מקדושתכם". כלומר, המשכה זו היא ממדרגה גבוהה יותר מההמשכה הנעשית באמצעות המצוות, אף שעל ידי המצוות ממשיכים מבחינת הקודש העליון ממש.

אך עכ"ז [עם כל זה] אמרו קדושים תהיו יכול כמוני כו' ר"ל [רוצה לומר] שיש עוד אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] של מעשה המצות דהיינו שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ממעשה המצות מגיע לשם כלל

אך למרות זאת אמרו: "קדושים תהיו" — יכול כמוני וכו'. כלומר, יש אתערותא דלעילא גבוהה עוד יותר מהאתערותא דלעילא שבאה באמצעות אתערותא דלתתא של קיום המצוות; אתערותא דלתתא של קיום המצוות אינה מגיעה לשם כלל.

(כ"א ע"י התשובה ממעמקים כו' וכדלקמן וגם ע"י התורה נמשך מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זו כמ"ש ע"פ ואתחנן כו' ומזה יובן משנ"ת [מה שנתבאר] במ"א בפ' בראשית בד"ה צאינה וראינה שהתשובה נק' רפואה וכן התורה והיינו לפי שקדמו לעולם כו' ע"ש).

(אלא באמצעות תשובה ממעמקים וכו', כפי שיתבאר להלן; וגם באמצעות התורה נמשכת בחינה זו של אתערותא דלעילא, כפי שנכתב על הפסוק "ואתחנן" וכו'. ומכאן יובן מה שנתבאר במקום אחר, בפרשת בראשית, במאמר הפותח במילים "צאינה וראינה", שהתשובה נקראת רפואה, וכך גם התורה; זאת משום שקדמו לעולם כו', עיינו שם).

וגילוי זה עיקרו מצד אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מצד עצמו שלמעלה מאתעדל"ת [מתערותא דלתתא] כמ"ש ויעבור ה' על פניו ויקרא כו'.

וגילוי זה נובע בעיקרו מאתערותא דלעילא שמצד עצמה, הגבוהה מאתערותא דלתתא, כמו שנאמר: "ויעבור ה' על פניו ויקרא" וכו'.

וזהו שנק' קדושתו שלמעלה מקדושתכם כו' וע"י המשכה זו מתתקנים כל הפגמים שפגמו ע"י העונות וחטאים

וזו הבחינה הנקראת "קדושתו שלמעלה מקדושתכם" וכו'. באמצעות המשכה זו מתוקנים כל הפגמים שנגרמו בעוונות ובחטאים,

שהם מגיעים עד בחי' קדש העליון שהוא מקור אור המצות אבל כשנמשך מבחי' קדושתו שלמעלה מקדושתכם ניתקנו ונתמלאו כל החסרונות שבבחי' קדש העליון כו'.

המגיעים עד למדרגת הקודש העליון, שהוא מקור אור המצוות; אך כאשר [האור] נמשך מבחינת "קדושתו שלמעלה מקדושתכם", כל החסרונות שבמדרגת הקודש העליון מתוקנים ומתמלאים וכו'.

20 וזהו בחינת ומדרגת בעלי תשובה שלמעלה מבחי' צדיקים גמורים כי הצדיקים גמורים ממשיכים מבחי' קדש.

וזהו הבחינה והמדרגה של בעלי התשובה, שלמעלה ממדרגת הצדיקים הגמורים: הצדיקים הגמורים ממשיכים מן הבחינה של קודש;

ולכן יאמרו לפניהם קדוש אבל גדולה בחי' תשובה בחילא יתיר שממשיך מבחי' קדושת שלמעלה מקדושתכם. ולכן אומרים המלך הקדוש בכל עשיית [עשרת ימי תשובה]:

ולכן יאמרו לפניהם "קדוש". אך גדולה יותר היא בחינת התשובה, הפועלת "בחילא יתיר" — בכוח גדול יותר — שכן היא ממשיכה מן הבחינה של "קדושת שלמעלה מקדושתכם". ולכן אומרים "המלך הקדוש" בכל עשרת ימי תשובה.

21 ד וזהו כי כארץ כו' וכגנה כו' ג"ע [גן עדן] העליון והתחתון יצמיחו גילוי זיו השכינה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] וזריעה של מעשה המצות וצמיחה זו היא גילוי מבחי' קדש העליון אשר קדשנו במצותיו כו'.

(4) וזהו "כי כארץ" וכו', "וכגנה" וכו': גן עדן העליון וגן עדן התחתון יצמיחו את גילוי זיו השכינה מכוח אתערותא דלתתא וזריעת קיום המצוות; וצמיחה זו היא גילוי מבחינת הקדושה העליונה, "אשר קדשנו במצותיו" וכו'.

כן אד' הוי'. ב' שמות אלו המתגלים בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [יום הכפורים] שם אד' היינו בחי' ר"ה [ראש השנה] כי הוא בחי' שתמליכוני עליכם דינא דמלכותא דינא אותיות אד' כו'

"כן [יהיה] אד' הוי'": שני שמות אלה מתגלים בראש השנה וביום הכיפורים. שם אד' הוא בחינת ראש השנה, שהרי עניינו "שתמליכוני עליכם"; "דינא דמלכותא דינא" — אותיות אד' במילה "דינא" וכו';

ושם הוי' בניקוד אלקים היינו בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים] יצמיח גילוי אור עליון יותר היינו מבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] דקדושת שלמעלה מקדושתכם ועל זה נאמר אד' הוי' אתה החלות כו'.

ושם הוי' בניקוד אלקים הוא בחינת יום הכיפורים; [הוא] "יצמיח" גילוי של אור עליון עוד יותר, היינו מבחינת אתערותא דלעילא של "קדושת שלמעלה מקדושתכם". ועל כך נאמר: "אד' הוי', אתה החילות" וכו'.

ועמ"ש בפי' ואתחנן ע"פ אתה החלות כו'. ועמ"ש בפי' שלח בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' כו' נושא עון כו'.

ועיינו במה שנכתב בפרשת ואתחנן על הפסוק "אתה החילות" וכו'. ועיינו במה שנכתב בפרשת שלח, במאמר המתחיל "ועתה יגדל נא כח אד"י וכו', על "נושא עוון" וכו'.

(ועמ"ש בביאור ע"פ באתי לגני בענין אריתי מורי. ועיינ בפי' שלח) (קנ"ט א') ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם

(ועיינו במה שנכתב בביאור על הפסוק "באתי לגני", בעניין "אריתי מורי"; ועיינו [בזוהר], פרשת שלח, דף קנ"ט ע"א), וברמ"ז שם,

גבי תלת עלמין אית ליה לקוב"ה [לקודשא בריך הוא] כנגד ג"ע [גן עדן] העליון והתחתון כו' יעו"ש [יעויין שם] ועיין בפי' בא (דל"ה א') גבי דזרע בגנתא ומש"ש [ומה שכתוב שם] במק"מ [במקדש מלך] בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל].

בעניין "תלת עלמין אית ליה לקודשא בריך הוא", כנגד גן עדן העליון וגן עדן התחתון וכו'; עיינו שם. ועיינו בפרשת בא, דף ל"ה ע"א, בעניין "דזרע בגנתא", וכמה שנכתב שם במקדש מלך בשם רבי חיים ויטאל.

גם י"ל [יש לומר] שייכות לגילוי בחינה זו ברי"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] כי הנה כתיב ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם.

אפשר גם להסביר את הקשר של גילוי בחינה זו לראש השנה וליום הכיפורים. שהרי נאמר: "ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם".

ה' אלקים שם מלא. עיין ברבות בראשית פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] ובזח"ג [ובזהר חלק ג] נשא (קל"ח ב'). והנה וישם שם את האדם אשר יצר היה ברי"ה [בראש השנה] יום ברוא אדה"ר [אדם הראשון].

"ה' אלקים" הוא שם מלא; עיינו בבראשית רבה, פרק ט"ו, ובזהר חלק ג, נשא, דף קל"ח ע"ב. והנה, "וישם שם את האדם אשר יצר" היה בראש השנה, יום בריאת אדם הראשון.

וזהו ענין כשמחך יצירך בג"ע [בגן עדן] מקדם ומבואר במ"א פי' מקדם היינו בלי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אלא מפני כי חפץ חסד הוא.

וזהו פירוש "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם". ומבואר במקום אחר שפירוש "מקדם" הוא בלי אתערותא דלתתא, אלא משום ש"חפץ חסד הוא".

ועיין בגמרא פ"ד דפסחים (דנ"ד א') בענין מקדם ועמ"ש סד"ה ראה אנכי נותן והנה לכן גם בכל ר"ה [ראש השנה] מתעורר בחי' זו להיות וכגנה זרועיה כו' כן כו' ועמ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים.

ראו גם בגמרא, פרק ד' בפסחים (דף נ"ד ע"א), בעניין "מקדם"; וכן את מה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "ראה אנכי נותן". לכן גם בכל ראש השנה מתעוררת בחינה זו, כדי שיהיה "וכגנה זרועיה תצמיח וגו'", "כן" וגו'. וראו גם את מה שנכתב במאמר המתחיל "כי כאשר השמים החדשים".

ופי' יצמיח צדקה. כי צדקה הוא בחי' שם אד'. אי דין שהדין נמתק ע"י אלף פלא עליון כו'.

ופירוש "יצמיח צדקה": צדקה היא בחינת שם אדנות, אי דין; הדין נמתק על ידי האל"ף, פלא עליון, וכו'.

וזוהו ג"כ ענין צדקה צדק ה' כי צדק איהי דין וכשנמתק הדין ע"י ה' חסדים נקי צדקה.

וזוהו גם פירוש המילה "צדקה": "צדק" בתוספת ה"א. "צדק" הוא דין, וכשהדין נמתק על ידי חמשת החסדים הוא נקרא "צדקה".

וכמ"ש בזהר בחקתי (דק"ג ע"ב) ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] שם ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] (דרצ"א ע"ב ודרצ"ב

ע"א) וע"ז נאמר צדק מלאה ימינך וכמ"ש במ"א ע"פ ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם כוי ע"ש.

כמו שנכתב בזהר, בחוקתי (דף ק"ג ע"ב); וראו גם את הרמ"ז שם ואת אדרא זוטא (דף רצ"א ע"ב ודף רצ"ב ע"א). ועל כך נאמר: "צדק מלאה ימינך"; וכמו שנכתב במקום אחר על הפסוק "ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם" וגוי — עיינו שם.

והענין כי הנה צדיק ה' בכל דרכיו וכתוב צדיק ה' צדקות אהב. פ"י צדיק היינו בעל צדקה עדי"מ הצדקה הגשמית שניתנת לעני להחיות

והענין הוא כך: נאמר "צדיק ה' בכל דרכיו", וכן נאמר "צדיק ה' צדקות אהב". פירוש "צדיק" הוא בעל צדקה, כמו למשל צדקה גשמית שנותנים לעני כדי להחיות

רוח שפלים כך הקב"ה בכבודו ובעצמו עושה צדקה להחיות רוח שפלים שהן כל העולמות דכולא קמיה כלא חשיב כוי ועיקר המשכה זו היא בר"ה [בראש השנה] כי

"רוח שפלים". כך גם הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו עושה צדקה, כדי להחיות את "רוח שפלים" — שהם כל העולמות, שהרי "כולא קמיה כלא חשיב", וכו'. ועיקר ההמשכה הזאת היא בראש השנה, כי

הנה בר"ה [בראש השנה] נמשך ג"כ אור ושפע אלקי לכל אי בתורה ועבודה לכל השנה כנודע בפ"י כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב.

בראש השנה נמשכים גם אור ושפע אלוניים לכל אחד, בתורה ובעבודה ה', לכל השנה, כידוע מפירוש הפסוק "כי חק לישראל הוא, משפט לאלהי יעקב".

22 והגם שנאמר לשון משפט שהאדם נידון בנפשו איך וכמה יומשך גילוי אלקות בנפשו. ואופן הדין והמשפט תלוי במעשיו של אדם בשנה העברה כוי.

ואף שננקט כאן לשון משפט, כלומר, שהאדם נידון בנפשו בשאלה כיצד ובאיזו מידה תימשך גילוי אלקות בנפשו, ואופן הדין וההכרעה תלוי במעשיו של האדם בשנה שעברה וכו',

מ"מ משפט איהו רחמי וכמ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] שם וכ"כ [וכן כתב] ברבות באסתר ב פסוק בימי אחשורוש ע"פ הוא ה' אלקינו בכל הארץ משפטיו שמדת רחמיו לעולם.

עם זאת, "משפט איהו רחמי" — משפט הוא רחמים, כפי שנכתב באידרא זוטא שם; וכן נכתב במדרש רבה על אסתר, ב, על הפסוק "בימי אחשורוש", על הפסוק "הוא ה' אלקינו בכל הארץ משפטיו": שמידת רחמיו היא לעולם.

והיינו שהרחמים ממתיקים הדין וע' בזהר ויקרא (דט"ו סע"א [סוף עמוד א] וע"ב) ובפרשה אמור (דף ק') ובפ' לך לך (דפ"ז ע"פ) ומלכי צדק מלך שלם כו' ע"ש.

כלומר, הרחמים ממתיקים את הדין. ראו בזהר, ויקרא (דף ט"ו ע"א וע"ב), ובפרשת אמור (דף ק'), ובפרשת לך לך (דף פ"ז), על הפסוק "ומלכי צדק מלך שלם" וכו'; עיינו שם.

וזהו לך אד' הצדקה ולנו בושות הפנים. והיינו בחי' השפעה לבעלי תשובה שע"י החטאים ועונות חסרו לו הלבושים הנעשים מתומ"צ [מתורה ומצות] וזהו ולנו בושות הפנים.

וזהו "לך ה' הצדקה ולנו בושות הפנים". זו בחינת ההשפעה לבעלי תשובה: בעקבות החטאים והעונות חסרים לו הלבושים הנוצרים מתורה ומצוות, וזהו "ולנו בושות הפנים".

כי הנה אנו אומרים ותן בלבנו כינה כו' לעשות ולקיים כו'. ועי"ז ולא נבוש כו'

שהרי אנו אומרים: "ותן בלבנו כינה" וכו', "לעשות ולקיים" וכו'; ועל ידי כך "ולא נבוש" וכו',

משא"כ כשחטא הוא בחי' ולנו בושות הפנים וכמו שכתוב בזהר אמור (דפ"ט ב') אך ע"י התשובה והיא ג"כ בחי' בושות הפנים.

אבל כשאדם חטא, הוא בבחינת "ולנו בושות הפנים", כפי שנכתב בזהר, אמור (דף פ"ט ע"ב). אולם על ידי התשובה, שגם היא בבחינת בושות הפנים,

וכענין יראה בשת להתבושש מאור א"ס ב"ה וכמ"ש [וכמה שכתוב] בסש"ב [בספר של בינונים] פרק מ"ג ובהערה לתיקון חצות. עי"ז לך אד' הצדקה למלאות כל הפגמים ע"י יג"מ [י"ג מדות] הרחמים כו'.

בדומה ליראה שבושה — להתבייש מפני אור אין סוף ברוך הוא, כפי שנכתב בספר של בינונים (תניא), פרק מ"ג, ובהערה לתיקון חצות. על ידי כך מתקיים "לך ה' הצדקה": למלא את כל הפגמים באמצעות י"ג מידות הרחמים וכו'.

ועמ"ש בד"ה ושמתי כדכד בענין שמש צדקה. וענין תהלה הוא נמשך משם הוי' בניקוד אלהים שהוא בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים].

וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "ושמתי כדכד" בעניין "שמש צדקה". עניין תהלה נמשך משם הוי' בניקוד אלקים, שהיא בחינת יום הכיפורים.

פי' תהלה לשון הילול ושבח וגם לשון בהילו נרו כו' הארה בבחי' גילוי ושניהם אמת פירוש המילה תהלה: היא לשון שכח והילול, וגם לשון [כמו] "בהילו נרו" וכו' — הארה באופן של גילוי; ושני הפירושים נכונים,

כי זה נמשך מזה וכמ"ש כל הנשמה תהלל י"ה שע"י סידור שבחיו של מקום שזהו ענין פסוקי דזמרה ע"י ממשיך הארה אלקית על נפשו.

כי האחד נמשך מן האחר, כמו שכתוב: "כל הנשמה תהלל י"ה". על ידי אמירת שבחיו של מקום, שזהו ענינם של פסוקי דזמרה, ממשיכים הארה אלקית על הנפש.

23 והנה ע"י הארה זו נדחה ג"כ החשך דנה"ב [דנפש הבהמית] המסתיר. ולכך נקראו ההילולים דהללו יה

פסוקי דזמרה מלשון זמיר עריצים שנכרתו ונזמרו הקליפות המסתירים כו'

כעת, באמצעות הארה זו נדחה גם החושך של הנפש הבהמית, שמסתירה. משום כך נקראות התשבחות של "הללו יה" פסוקי דזמרה, מלשון "זמיר עריצים" — כריתת הקליפות המסתירות וגיוזמן, וכו'.

וזהו רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים שע"י בחי' רוממות אל בגרונם והיא בחי' כל הנשמה תהלל י"ה ע"י נמשך חרב פיפיות כו' להעביר החשך דנה"ב [דנפש הבהמית].

וזהו "רוממות ה' בגרונם וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים": באמצעות הבחינה של "רוממות ה' בגרונם", שהיא הבחינה של "כל הנשמה תהלל יה", נמשכת "חרב פיפיות" וכו' כדי להעביר את החושך של הנפש הבהמית.

24 וביום הכיפורים שהוא בחינת יכפר עליכם לטהר אתכם כו' ע"י נאמר הוי' יצמיח תהלה זו בנפש נגד

כל הגוים

וביום הכיפורים, שהוא בחינת "יכפר עליכם לטהר אתכם" וכו', על כך נאמר שהוי' "יצמיח" בנפש את ה"תהלה" הזאת "נגד כל הגוים";

והיינו שע"י הארה זו נעשה ב' בחי' האחת להיות הגילוי בנה"א [בנפש האלקית] שיבא לבחי' כל הנשמה תהלל.

כלומר, על ידי הארה זו באות שתי בחינות. הראשונה: שתהיה התגלות בנפש האלקית, והיא תגיע לבחינת "כל הנשמה תהלל".

25 ועמ"ש בד"ה שיר השירים בענין התהללו בשם קדשו. והבי' שע"י נדחה החשך של הנה"ב [הנפש הבהמית]

לכך נאמר שם הוי' בניקוד אלקים ששם זה מצמיח תהלה זו

ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "שיר השירים", בעניין "התהללו בשם קדשו". שנית, באמצעות זאת נדחה החושך של הנפש הבהמית. לכן נאמר שם הוי' בניקוד אלקים, שכן שם זה מצמיח תהילה זו:

כי הגילוי הוא ע"י שם הוי' וע"י ניקוד אלקים הוא לדחות החושך ולהעביר רוח"ט [רוח הטומאה] וגם כי הגילוי הוא באמצעות שם הוי', ואילו ניקוד אלקים נועד לדחות את החושך ולהעביר את רוח הטומאה. ועוד, שכן הנה דרך כלל הן שני מונעים. הא' נמשך מחסד דקליפה והוא הקרירות שגורמת מניעת היגיעה בועשה טוב.

בדרך כלל יש שני מונעים. הראשון נמשך מחסד של קליפה, והוא הקרירות שגורמת לאדם להימנע מלהתייגע ב"עשה טוב".

26 והבי' מבחי' גבורה דקליפה שהוא החמימות לגרום תאות איסור כו' ופרטי כל התאוות והמונעים נמשכים מב' דברים אלו וע"י שם הוי' בניקוד אלקים שהוא בחי' חו"ג [חסד וגבורה] עליונים דקדושה נכרתים ב' מונעים הנ"ל כו'.

השני נובע מבחינת הגבורה של הקליפה: זוהי חמימות הגורמת לתאוה לדבר האסור וכו'. כל התאוות וההפרעות הפרטניות נמשכות משני הדברים האלה. באמצעות שם הוי' בניקוד אלקים, שהוא בחינת החסד והגבורה העליונים שבקדושה, נכרתים שני המפריעים שהוזכרו לעיל וכו'.

ולכן אומרים ביו"ט [ביום הכפורים] ז"פ [ז' פעמים] הוי' הוא האלקים כי האור והגילוי דיוכ"פ [דיום כפור / דיום הכפורים] הוא מבחי' שם הוי' בניקוד אלקים:

לכן אומרים ביום הכיפורים שבע פעמים: "הוי' הוא האלקים", שכן האור והגילוי של יום הכיפורים הם מבחינת שם הוי' בניקוד אלקים.

27 עוי"ל [עוד יש לומר] **בענין כי כארץ עפמ"ש** [על פי מה שכתוב] **ע"פ וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ**

שמע ישראל כו' ע"ש וממשי"ש [וממה שכתוב שם] **יובן בתוספת ביאור ענין כי כארץ כו'**

אפשר להוסיף ולבאר את ענין "כי כארץ" על פי המבואר על הפסוק "וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ שמע ישראל" וכו'; עיינו שם. מן המבואר שם יובן ביתר ביאור ענין "כי כארץ" וכו':

כן כו' דכמו שהצמיחה בק"ש [בקריאת שמע] היא בכל מאדך כן נמשך בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] בחי' צמיחה בחי' תשובה עילאה מבחי' עליונה יותר. כי יש כמה מדרגות בבחי' רצון עליון דבכל מאדך כמבואר ע"פ האזינו השמים.

"כן" וכו'. כשם שהצמיחה שבקריאת שמע היא בבחינת "בכל מאדך", כך בראש השנה וביום הכיפורים נמשכת בחינת צמיחה — בחינת תשובה עילאה — מבחינה נעלית עוד יותר. שכן יש כמה מדרגות בבחינת הרצון העליון של "בכל מאדך", כפי שמבואר על הפסוק "האזינו השמים".

28 והנה פשט הענין שתלה הפסוק זה בזה כי כארץ וכגנה כיון כן אד' כו' היינו

כעת, הפשט של הסיבה שהפסוק תולה דבר אחד באחר — "כי כארץ... וכגנה" וכו', "כן ה"י וכו' — הוא

כי הצמיחה הזאת בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] הוא לפי ערך הזריעה בתחלה בקיום התורה ומצות כל השנה וכמ"ש משפט לאלקי יעקב כו'

שהצמיחה הזאת בראש השנה וביום הכיפורים היא לפי ערך הזריעה שקדמה לה, בקיום התורה והמצוות במשך כל השנה; וכמו שכתוב: "משפט לאלקי יעקב" וכו'.

וגם בתשובה תליא מילתא כי אף שנמשך בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] עליונה שלמעלה מקדושה הנמשכת ע"י מעשה המצות בכל השנה כו'

והדבר תלוי גם בתשובה. שכן אף שנמשכת אתערותא דלעילא עליונה, שהיא למעלה מן הקדושה הנמשכת על ידי קיום המצוות במשך כל השנה וכו',

על כל זה השראה והמשכה זו הוא לפי ערך השלימות הנמשך ע"י התורה והמצוות בכל השנה וכמ"ש במ"א ע"פ פתחי לי כו'

בכל זאת, השראה והמשכה זו הן לפי ערך השלמות הנמשכת באמצעות התורה והמצוות במשך כל השנה, וכפי שנכתב במקום אחר על הפסוק "פתחי ל"י וכו'.

וזהו כן אדי הוי' יצמיח היינו על ידי תשובה תתאה שהיא בבחי' שם אדי וע"י תשובה עילאה שהיא בבחי' שם הוי' בניקוד אלקים והם בחי' פנימיות ארץ תתאה ועילאה

וזהו "כן ה' הוי' יצמיח": כלומר, באמצעות תשובה תתאה, שהיא בבחינת שם אדנות, ובאמצעות תשובה עילאה, שהיא בבחינת שם הוי' בניקוד אלקים; ואלה הן בחינת הפנימיות של הארץ התחתונה והעליונה.

כי עשר קדושות הם בארץ עד בחי' קדש הקדשים פנימיות העשר קדושות שמשם יצמיח סליחת העונות ונקי' ההר הטוב והלבנון שמלבין עוונותיהם ברכות ר"פ ויקרא

שהרי בארץ יש עשר קדושות, עד לבחינת קודש הקודשים — הפנימיות של עשר הקדושות — וממנה יצמחו סליחת העוונות; והיא נקראת "ההר הטוב והלבנון", משום שהיא מלבינה את עוונותיהם, כדברי מדרש רבה בתחילת פרשת ויקרא.

וזהו דכפ' אמור כתיב שבת שבתון הוא לכם הוא לשון זכר ובפ' אחרי כתיב שבת שבתון היא לכם היא לשון נקבה.

וזהו הטעם שבפרשת אמור כתוב "שבת שבתון הוא לכם" — "הוא" בלשון זכר, ואילו בפרשת אחרי כתוב "שבת שבתון היא לכם" — "היא" בלשון נקבה.

29 והיינו ע"ד איש מזריע תחלה יולדת נקבה דהיינו כשהמשכה היא מבחינת אתעדל"ע [אתערותא דלעילא]

לכד כשאין שלימות באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] וע"ז נאמר בפ' אחרי שבת שבתון היא לכם כו'

הדבר דומה ל"איש מזריע תחילה — יולדת נקבה": כלומר, כאשר המשכה היא מבחינת אתערותא דלעילא בלבד, ואין שלמות באתערותא דלתתא. ועל כך נאמר בפרשת אחרי: "שבת שבתון היא לכם" וכו',

חקת עולם שמ"מ נמשך גילוי זה מאתעדל"ע [מאתערותא דלעילא] בבחי' חקת עולם היינו אף גם כשלא אכשור דרי כ"כ [כל כך] אלא שאז היינו בחי' שבת שבתון היא לשון נקבה.

"חקת עולם": ואף על פי כן, גילוי זה נמשך מאתערותא דלעילא כ"חוקת עולם", כלומר, גם כאשר הדורות אינם ראויים כל כך; אלא שאז זו בחינת "שבת שבתון היא", בלשון נקבה.

משא"כ בפ' אמור כתיב שבת שבתון הוא לכם והיינו לפי שנאמר ועניתם את נפשותיכם בתשעה כו' היינו בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בשלימות בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] וע"ז יולדת זכר כו':

לעומת זאת, בפרשת אמור כתוב "שבת שבתון הוא לכם". הטעם לכך הוא שנאמר "ועניתם את נפשותיכם בתשעה" וכו', כלומר, בחינת אתערותא דלתתא שלמה בעשרת ימי תשובה; ועל ידי כך "יולדת זכר" וכו'.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/nitzavim/6

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק